

DEVLETLER HUKUKU ÖĞRETİMİ VE ÇALIŞMALARI SYMPOSIUMU

(Ankara, 8-9 Mayıs, 1959)

Seha L. MERAY

Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dış Münasebetler Enstitüsü tarafından tertiplenen «Devletler Hukuku Öğretimi ve Çalışmaları Symposiumu», Siyasal Bilgiler Fakültesinde, 8-9 Mayıs 1959 tarihinde yapılmıştır. Dış Münasebetler Enstitümüz böyle bir ilmî toplantı tertiplemeyle başlıca şu gayeyi gözönünde bulundurmıştır: Memleketimizde Devletler hukuku ile uğraşanlarımızın sayıca da artmış olduğu günümüzde, Devletler hukukunun gelişmesi ve komşu bilim kolları ile münasebetlerinin düzenlenmesi bakımından, Devletler hukukçuları ile birlikte, komşu alanlarda çalışan meslekdaşlarımızı da biraraya getirmek ve müşterek ilmî problemlerimiz üzerinde tartışma ve karşılıklı aydınlanma imkânını sağlamak. Memleketimizde Devletler hukukuyla ilgili olarak ilk defa yapılan bu Symposiuma, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Ankara Hukuk Fakültesi ve İstanbul Hukuk Fakültesi, ilgili bilim kolları öğretim üye ve yardımcıları ile, uzun zaman fakültelerimizde Devletler hukuku okutmuş olan hocalarımız ve Dış Münasebetler Enstitüsünün diğer üyeleri de çağrılmışlardır. Geleceklerini bildirenlere, bir tartışma zemini teşkil etmek üzere Prof. Meray'ın Dergimizde yayımlanan makalesi * ve Symposiumun gündem tasarısı gönderilmiştir.

Symposiuma, adlarını alfabe sırasına göre belirttiğimiz, şu zevat katılmışlardır: Doç. Dr. İlhan AKİPEK (Ankara Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Devletler Hukuku Doçenti); Prof. Zeki Mesut ALSAN (Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler ve Hukuk Fakülteleri, emekli Devletler Hukuku Profesörü); Doç. Dr. Fahir H. ARMAOĞLU (Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Diplomasi Tarihi Doçenti); Reşit AVCIOĞLU (İstanbul Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Devletler Hukuku Asistanı); Tefik BIYIKLIOĞLU (Moskova eski Büyük Elçisi, Türk Tarih Kurumu ve Dış Münasebetler Enstitüsü Üyesi); Ord. Prof. Dr.

* «Devletler Hukuku Öğretimi ve Çalışmaları Üzerinde Bazı Düşünceler», S. B. F. D., 1959, cilt XIV, sayı 1, sh. 41 - 68.

Charles CROZAT (İstanbul Üniversitesi, Hukuk Fakültesi Devletler Hukuku Ordinaryüs Profesörü); Doç. Dr. Edip F. ÇELİK (İstanbul Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Devletler Hukuku Doçenti); Doç. Dr. Hamza EROĞLU (Adana Milletvekili; İstanbul Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Devletler Hukuku eski Doçenti); Doç. Dr. Hicri FİŞEK (Ankara Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Devletler Hususî Hukuku Doçenti); Doç. Dr. Mehmet GÖNLÜBOL (Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Devletler Hukuku Doçenti); Olcay KANSU (Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Milletlerarası Münasebetler Asistanı); Prof. Dr. İlhan LÜTEM (Ankara Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Devletler Hukuku Profesörü); Prof. Seha L. MERAY (Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Devletler Hukuku Profesörü); A. Gündüz ÖKÇÜN (Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Devletler Hususî Hukuku Asistanı); Prof. Bahri SAVCI (Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Anayasa Hukuku Profesörü); Prof. Dr. Hamit Sadi SELEN (Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Coğrafya Profesörü); Bilâl ŞİMŞİR (Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Diplomasi Tarihi Asistanı); Doç. Dr. İlhan UNAT (Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Devletler Hususî Hukuku Doçenti); Prof. Dr. Coşkun ÜÇÖK (Ankara Üniversitesi, Hukuk Fakültesi Dekanı ve Siyasî Tarih Profesörü); Halük ÜLMAN (Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Diplomasi Tarihi Asistanı); Necdet VİDİNLİ (İstanbul Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Devletler Hukuku Asistanı).

Dış Münasebetler Enstitümüz, Symposiumun birinci gününde 1) Devletler hukuku öğretiminde genel davranış, 2) Devletler hukuku öğretiminin muhtevası - Lisans ve Doktora, 3) Öğretim usulü (takrir ve tartışma metodları) ve malzemesi konuları üzerinde; Symposiumun ikinci gününde de 4) Devletler hukuku çalışmaları ile ilgili meseleler (terminoloji, Türk tatbikatı, örnekolay kitabı, vs...) ve 5) Devletler hukukunun komşu bilim kolları ile münasebeti konuları üzerinde durmanın yerinde olacağını düşünmekteydi. Symposium ilk toplantısında, Enstitünün bu telkinini uygun bulmuş ve toplantı gündemi bu şekilde kabul edilmiştir.

Symposium, Siyasal Bilgiler Dekanı Prof. Fehmi YAVUZ'un bir konuşmasıyla açılmış, bundan sonra da Prof. Bahri SAVCI başkanlığa, Prof. Seha L. MERAY raportörlüğe seçilmişlerdir. Symposiumda konuşulanların ve varılan sonuçların bir özeti aşağıdadır.

1. *Devletler Hukuku Öğretiminde Genel Davranış :*

Symposiuma katılanların büyük çoğunluğu, Devletler hukukunun milletlerarası camianın müspet hukuku olarak ele alınması gerektiği husu-

sunda birleşmiştir. Çoğunluğun kanaatinca, Devletler hukukunun, yazarların öne sürdükleri ve çoğu zaman birbiriyle çatışan nazariyelerden çok, Devletler arasındaki münasebetlerde uygulanan kaideler ilmi olduğu hususu üzerinde durmak gerekmektedir. Devletler hukukunun müspet vasfını belirtmek üzere de tatbikata öncelik verilmesi, vakıaların ve örnekolayların (*cases*) göz önünde tutulması, milletlerarası ve millî kaza organlarının kararlarına dayanan açıklamalarda bulunulması en uygun davranış olacaktır.

Symposiuma katılanlar, Devletler hukukunun müspet vasfının nazari yönden de belirtilmesinde fayda görmektedirler. Nihayet katılanlardan bazıları, yalnız «olan» hukuku değil, fakat «olması gereken» hukuku da öğrencilere göstermenin Devletler hukuku öğretiminde gerçek önemi ve değeri olduğuna işaret etmişlerdir.

2. Devletler Hukuku Öğretiminin Muhtevası (*Lisans Programı*):

Devletler hukukunun Lisans programlarındaki muhtevası konusunda, Symposiuma katılanlar, genel olarak, aynı esaslar üzerinde birleşmiş bulunmaktadır. Milletlerarası camianın ve Devletler hukukunun gelişmesini gösteren kısa bir girişten sonra, şu konular üzerinde durmak gerekmektedir: Devletler hukukunun kaynakları; Devletler Hukukunun şahısları; Devletin, Devletler hukukuna göre yetkileri; Milletlerarası organlar; Andlaşmalar hukuku; Milletlerarası teşekküller; Barışçı çözüm (bilhassa milletlerarası kaza); Harbe - varılmayan - zorlamalar. Bu muhtevanın nasıl bir tertip ve plân içinde öğrencilere verilmesi gerektiğini her öğretim üyesinin kendi takdirine bırakmak en uygun yol olarak görünmüştür.

Symposiumda, harp hukuku ile tarafsızlık hukukuna, lisans programı içinde ne kadar yer verilmesi lâzım geldiği meselesi üzerinde de durulmuştur. Devletler hukukunun artık «Barış hukuku» ve «Harp hukuku» şeklinde iki eşit kısma ayrılmasının terkedilmiş olduğu Symposiumda da teyid olunmuştur.

Harp hukukundan bahsederken, harbin yasak edilmesi ile ilgili kaidelerle, harbin icrasını düzenliyen kaideler arasında bir tefrik yapılmıştır. Symposiuma katılanlar, lisans programında, Briand - Kellogg Misakı ve Birleşmiş Milletler Andlaşması gibi harbi yasak eden metinlerden ve bu hususta yapılan gayretlerden bahsedilmesini kabul etmektedirler. Harbin icrası ile ilgili kaidelere gelince, bu kaidelerden bir kısmının artık ancak tarihî değeri olduğu, bir kısmının ise bugün için de müspet Devletler hukuku kaideleri arasında bulunduğu belirtilmiştir. Lisans programında harp hukukundan bahsetmek imkân olduğu takdirde, 1907

La Haye ve 1949 Cenevre sözleşmeleri üzerinde durulması Symposiuma katılanlarca yeter görülmüştür. Lisans programında harp ve tarafsızlık hukukundan bahsedilebilmesi için, Fakültelerde Devletler hukukuna ayrılmış saatlerin artırılması gerekmektedir. Symposiuma katılanlar, harp ve tarafsızlık hukukundan bahsedebilmek üzere, diğer bahislerden fedakârlık yapılmasını kesin olarak reddetmişlerdir.

Harp hukukundaki boşlukların doldurulması meselesine gelince, Symposiuma katılanlar, bunun lisans programı çerçevesi içinde ele alınmasının doğru olmayacağı hususunda mutabakata varmışlardır. Bununla beraber, Devletler hukukçularının bu hayatî konuya gerekli ilgiyi göstermeleri ve bu konuda, çalışmalarda bulunmaları lüzumu Symposium katılanlarca teyid edilmiştir.

3. *Devletler Hukuku Öğretiminin Muhtevası (Doktora Programı) :*

Symposium katılanlar, lisans programı ile doktora programı arasında gaye ve muhteva farkını aynı şekilde anlamaktadırlar. Lisans programında öğrencilere Devletler hukuku hakkında temel bilgiler verilmesi gayesi güdülmekte, doktora programında öğrencilerin ihtisas sahibi olmaları ve şahsî araştırmalarda bulunmaları gözönünde tutulmaktadır.

Symposiuma katılanlardan bazıları, lisans programı öğretimi usulünden farklı olarak, doktora programında öğrencilerin şahsî çalışmalarına azamî ölçüde yer verilmesi gerektiğini, hocanın sadece, öğrencilerin şahsî çalışmalarını istikametlendirmesi, bu çalışmalarda onlara yardım etmekle yetinmesi gerektiğini savunmuşlardır. Bu fikre karşılık, Symposiuma katılanlardan bazıları, Fakültelerimizin doktora yönetmeliklerinin ihtisas kurları ve seminerler arasında kesin bir ayırma yaptığına işaret etmişlerdir. Bu yönetmeliklerin hükümlerine uymak bakımından olduğu kadar, özel değerleri bakımından da, ihtisas kuru sistemini doktora programında muhafaza edilmesi gerekmektedir.

Doktora programlarında hangi usul takip edilirse edilsin, bu programların istenilen şekilde verimli olması için, öğrencilerde sağlam bir temel Devletler hukuku bilgisi aranması zarureti üzerinde Symposiuma katılanlar birleşmiş bulunmaktadırlar. Doktora imtihanlarının yalnız ihtisas kurları veya seminerlerde ele alınan konular üzerinde değil, fakat bütün Devletler hukuku bahisleri üzerinde yapılması gerektiği de Symposiumda oybirliği ile kabul edilmiştir.

Doktora programının muhtevası ile ilgili olarak, ele alınacak konular arasında, Devletler Hukuku Komisyonunun kodifikasyon için seçmiş olduğu konulara öncelik verilmesi teklifi Symposiuma katılanlarca müsaait karşılanmıştır.

Doktora seminerlerinde bir konu ele alınarak, bu konunun muhtelif veçhelerinin derinlemesine incelenmesi çok yerinde bir usul olarak mütalâa edilmiştir. Böyle bir usul, öğrencilerin ayrı ayrı ve birbirleriyle doğrudan doğruya irtibatı olmıyan konularda çalıştırılmasına tercih edilmektedir. Doktora programı seminerlerinde, imkân olduğu ölçüde, bu usulün uygulanması tavsiyeye değer görülmüştür.

Symposiuma katılanlar, doktora programlarında Türk meseleleri ve Türk tatbikatı üzerinde bilhassa durulması hususunda tam bir mutabakata varmışlardır.

4. *Devletler Hukukunda Öğretim Usulü :*

Symposiuma katılanlar memleketimizde Devletler hukuku öğretiminde, diğer hukuk kollarındaki öğretim gibi, esas itibariyle takrir metoduna dayanıldığını müşahede etmişlerdir. Bu usulün bizatihî değeri bazılarınca savunulmuştur. Symposiuma katılanlar takrir usulünden ayrılma güçlüklerini belirtmekte birleşmişlerdir. Bu güçlüklerin başlıcaları şunlardır: Takrir usulüne karşı duyulan alışkanlık; sınıfların kalabalık olması; sınıfları bölmeye imkân verecek kadar ders odası bulma güçlüğü; yeter sayıda öğretim üyesi bulunmaması; tartışmaların seviyesi ve verimli olmasını sağlamak üzere öğrencilerin önceden hazırlanmasına imkân verecek, Türkçe yazılmış, ders malzemesi noksanı; öğrencilerin yabancı dil bilgisinde yetersizlik.

Bu güçlüklerden birçoğunu daha uzun müddet devam edeceği kabul edilmekle beraber, Symposiuma katılanlardan bazıları sınıfların her Fakültede mevcut Devletler hukuku öğretim üyesi adedine göre bölünebileceğini, böylece güçlüklerin, bir dereceye kadar, bertaraf edilebileceğini savunmuşlardır. Böyle bir tedbirin, bazı Fakültelerde uygulanabileceği, diğerlerinde, bugünkü şartlar içinde, uygulanamayacağı belirtilmiştir.

5. *Devletler Hukuku Öğretiminde Ders Malzemesi :*

Symposiuma katılanlarca ders malzemesi meselesi başlıca dört kategori halinde mütalâa edilmiştir: 1) Ders kitapları; 2) Monografiler, ve makaleler; 3) Resmî metinler; ve 4) Örnekolaylar.

Ders kitabı bakımından memleketimizdeki durumun şimdiden tatmin edici olduğu söylenebilir. Şimdiye kadar yayımlanmış olan ve yayımlanmakta bulunan ders kitapları ve umumî mahiyetteki eserler bu ihtiyacı büyük ölçüde karşılar görünmektedir. Monografilere gelince,

bunların sayısının da artmakta olduğu memnuniyetle müşahede edilmiştir. Gerek basılan doktora ve doçentlik tezlerinde, gerekse makalelerde aktüel meselelere temas edildiği de belirmektedir. Bununla beraber bütün bu malzemenin yeter derecede olduğunu söylemekten de henüz uzak bulunulmaktadır.

Symposiuma katılanların kaanatınca, resmî metinlerin ve örnekolayların derlenmesi bakımından memleketimizde yeni gayretler beklenmektedir. Milletlerarası resmî vesikaların, memleketimizin akdettiği anlaşmaların metinlerini bulmak öğrencilerimiz için hâlâ kolay değildir. Bu çeşit derlemeler Devletler hukukunun müspet vasfını göstermek bakımından da önemli öğretim araçlarıdır. Böyle olunca, bir an önce, meselâ Colliard tipi veya Briggs tipi veya diğer yazarların bu alanda hazırladıklarına benzer eserlerin hazırlanması, örnekolay derlemeleri yapılması âcil bir konu olarak ortaya çıkmaktadır. Bu hususta Symposiuma katılanlar tam bir mutabakata varmışlardır. Bu çeşit tatbikat derlemelerinde, memleketimiz tatbikatına da büyük ölçüde yer verilmesi lüzumu Symposiuma katılanlarca müşterek bir görüş halinde ifade edilmiştir.

Symposiumda, Türk anlaşmalarının derlenmesi, tasnifi ve indekslenmesi konusu üzerinde de durulmuştur. Bu konunun Enstitülerimizce bir an önce ele alınması gerektiği hususunda birleşilmiştir. Böyle bir çalışma gerek öğrenciler, gerek tatbikatçılar, gerekse araştırmacılar bakımından son derece faydalı olacaktır.

Nihayet, Symposiumda, ders malzemesi olarak da kullanılabilecek bir *Yıllık* veya üç aylık bir *Bülten* çıkarılması konusunda da görüşmeler cereyan etmiştir. Böyle bir yayımın faydası üzerinde birleşilmekle beraber, bunun ancak üç Fakültemiz arasında sıkı ve sistemli bir işbirliği ile gerçekleştirilebileceği neticesine varılmıştır. Enstitülerimizin bu işin gerçekleştirilmesi şartları ve diğer hazırlıkları üzerinde çalışmalarına devam etmeleri tavsiye edilmiştir.

6. *Devletler Hukukunda Terminoloji Meselesi :*

Symposiuma katılanlar, Devlet hukuku Türkçe terimlerdeki karışıklığı belirtmişler, bununla beraber bu karışıklığın bertaraf edilmesi için ne yapılması gerektiği hususunda farklı görüşler öne sürmüşlerdir. Türkçe terimlerdeki karışıklığın, büyük ölçüde, dilimizin bugün içinde bulunduğu durumdan da doğmakta olduğu kabul edilmiştir.

Symposiuma katılanlardan bazıları, bir terim birliği yaratma işinin zamanla kendiliğinden gerçekleşeceğini savunmuşlardır. Bu arada her

yazar tercih ettiği terimi kullanabilmeli, zamanla çeşitli terimler arasında kendiliğinden husule gelecek elemelerde, tutunan terimler nihai olarak kabul edilmelidir.

Symposiuma katılanlardan bazıları ise, Devletler hukuku Türkçe terimlerindeki karışıklığın düzeltilmesi işinin herkesten önce Devletler hukukçularına düştüğünü düşünmektedirler. Bunlara göre, dilciler bu konu ile fazla ve gereği gibi ilgilenmeyecekler, ilgilendikleri zaman da Devletler hukukçularının kabul edebilecekleri terimleri, belki de, vereceklerdir. Bu fikri savunanlar, önce etraflı bir terim taraması ve derlemesi yapılması gerektiğini de belirtmişlerdir.

Görüşmelerden sonra, Sypmposiuma katılanlar böyle bir terim derleme çalışmasının Dış Münasebetler Enstitüsünce yürütülmesini, yeter derecede hazırlık çalışmasından sonra yeni bir toplantı yaparak, terimlerin tartışılmasını kabul etmişlerdir. Bu toplantıdan sonra tesbit edilecek terimleri gösteren listelerin Üniversite mensuplarına, Türk Hukuk Kurumuna, Türk Dil kurumu, Hariciye Vekâletine ve Büyük Millet Meclisi Hariciye Encümenine gönderilerek mütalâa istenmesi de uygun görülmüştür. Bu çalışmalardan sonra kabul edilecek terimlerin bir sözlük halinde yayımlanması meselesine ayrıca karar verilecektir.

7. *Devletler Hukuku Öğretimi ve Çalışmalarında Türk Tatbikatı :*

Symposiuma katılanlar, memleketimizde Devletler hukuku öğretimi ve çalışmalarında, Türk tatbikatı üzerinde de durulması hususunda tam bir mutabakata varmışlardır. Bu konuyla ilgili olarak, yakın zamanlarda yapılan çalışmalarda, Türk tatbikatının göz önünde tutulduğu memnuniyetle müşahede edilmiştir.

8. *Devletler Hukukunun Komşu Bilimlerle Münasebeti :*

Symposiumda, Devletler hukuku ve Siyasî tarih, Devletler hususî hukuku, Anayasa hukuku arasındaki münasebetler üzerinde de, zamanın imkân verdiği ölçüde, durulabılmıştır.

Devletler hukuku ile Siyasî tarih arasındaki yakın ve sıkı münasebet bu konuda söz alanlarca etraflı bir şekilde belirtilmiştir. Her iki disiplin de milletlerarası camia hayatını kendi açılarından ve kendi metodları ile incelemektedirler. Böyle olunca, her iki disiplinin kendilerine has inceleme metodlarını, karıştırmamak, lüzumsuz tedahüllere veya tecerrüdlere de gidilmemek gerekmektedir. Siyasî tarih bakımından Devletler hukukunun andlaşmalar, milletlerarası teşekküller ve diploması hukuku bahisleri hususî bir önem ifade etmektedir. Diğer taraftan, Devlet-

ler hukuku öğretiminin faydalı ve verimli bir şekilde yapılabilmesi için, öğrencilerin daha önceden edinmiş oldukları bir Siyasî tarih formasyonunu haiz olmaları zarureti üzerinde Symposiumda birleşilmiştir. Böylece öğrenciler, Devletler hukukunun gelişmesini, kaidelerin uygulanmasını ve mecburiliğini tarihî bir perspektif içinde daha iyi anlayabileceklerdir.

Devletler (umumî) hukuku ile Devletler hususî hukuku sırasındaki münasebetler konusunda söz alanların çoğunluğu, iki disiplin arasında bir mahiyet farkından bahsedilemeyeceği kanaatindedir. İki disiplinin meşgul olacağı konular arasında bir ayırma yaparken, hukukî münasebetlerin sùjelerini gözönünde tutmanın yerinde olabileceği belirtilmiştir: Hususî hukuk sùjeleri arasındaki münasebetler Devletler hususî hukukuna; sùjelerinden en az birinin Devlet olduğu münasebetler de Devletler (umumî) hukukuna mevzu olacaktır. Bu bakımdan tabiiyet, yabancıların âmme hakları ile siyasî haklardan istifadesi, adlî selâhiyet ve makam ihtilâfları her ne kadar Devletler (umumî) hukukunda incelenmek gerekirse de, memleketimiz öğretim geleneği içinde, bu konuların Devletler hususî hukukunda muhafaza edilmesinde bir mahzur görülmemiştir. Devletler (umumî) hukuku ile Devletler hususî hukukunun bazı memleketlerde iki ayrı disiplin halinde değil, fakat bir arada okutulduklarına da Symposiumda işaret edilmiştir.

Anayasa hukuku ile Devletler hukuku arasındaki yakın münasebetler üzerinde de, kısaca, durulmuştur. Bir çok anayasa meselesini Devletler hukukunda tesirleri olduğu gibi, birçok Devletler hukuku meselesi de Anayasa hukuku ile yakından ilgili bulunmaktadır. İki disiplin arasındaki münasebetler iki çerçeveye içinde ele alınabilir: 1) Aynı bahislerin iki disiplinde birden okutulmasını önlemek ve tedahüllere meydan vermemek için, bu disiplinlerden her birinde çalışan öğretim üyelerinin birbiriyle görüşerek programlarını tesbit etmeleri faydalı olacaktır; 2) muayyen meselelerin çözümünde veya incelenmesinde, anayasacılarla devletler hukukçularının müşterek çalışmaları gerekmektedir.

SYMPOSIUM ON TEACHING OF AND STUDIES IN INTERNATIONAL LAW

(Ankara, May, 8 - 9, 1959)

Seha L. MERAY

The Symposium on teaching of and studies in international law convened by the Institute of International Relations of the Faculty of Political Sciences, (University of Ankara) held its meetings in the Faculty of Political Sciences, on May, 8 - 9, 1959. The main objective the Institute had in mind in organizing such a Symposium was to provide an opportunity for a meeting of all the teachers (active or retired) of international law and neighbouring disciplines (such as diplomatic history, constitutional law, private international law, geography, etc..) to discuss teaching problems of common interest and of primary importance for the development of international law in Turkey.

Faculty members both from the University of Ankara and the University of Istanbul, as well as some members of the Institute took part in the meetings. The list of participants, in alphabetic order, is as follows: Doç. Dr. İlhan AKIPEK (Associate Professor of International Law, Faculty of Law, University of Ankara); Prof. Zeki Mesut ALSAN (Retired Professor of International law, Faculties of Political Sciences and of Law, University of Ankara); Doç. Dr. Fahir ARMAOĞLU (Associate Professor of Diplomatic History, Faculty of Political Sciences, University of Ankara); Reşit AVCIOĞLU (Assistant of International Law, Faculty of Law, University of Istanbul); Tefik BIYIKLIOĞLU (Former Ambassador to Moscow, Member of the Turkish Association for History, Member of the Institute of International Relations); Ord. Prof. Dr. Charles CROZAT (Ordinarius Professor of International Law, Faculty of Law, University of Istanbul); Doç. Dr. Edip ÇELİK (Associate Professor of International Law, Faculty of Law, University of Istanbul); Doç. Dr. Hamza EROĞLU (Member of Parliament; former Associate Professor of International Law, Faculty of Law, University of Istanbul); Doç. Dr. Hicri FİŞEK (Associate Professor of Private International Law, Faculty of Law, University of Ankara); Doç. Dr. Mehmet GÖNLÜBOL (Associate Professor of International Law,

Faculty of Political Sciences, University of Ankara); Olcay KANSU (Assistant of International Relations, Faculty of Political Sciences, University of Ankara); Prof. Dr. İlhan LÜTEM (Professor of International Law, Faculty of Law, University of Ankara); Prof. Seha L. MERAY (Professor of International Law, Faculty of Political Sciences, University of Ankara); Gündüz ÖKÇÜN (Assistant of Private International Law, Faculty of Political Sciences, University of Ankara); Prof. Bahri SAVCI (Professor of Constitutional Law, Faculty of Political Sciences, University of Ankara); Prof. Dr. Hamit Sadi SELEN (Professor of Geography, Faculty of Political Sciences, University of Ankara); Bilâl ŞİMŞİR (Assistant of Diplomatic History, Faculty of Political Sciences, University of Ankara); Doç. Dr. İlhan UNAT (Associate Professor of Private International Law, Faculty of Political Sciences, University of Ankara); Prof. Dr. Coşkun UÇOK (Dean and Professor of Political History, Faculty of Law, University of Ankara); Haluk ÜLMAN (Assistant of Diplomatic History, Faculty of Political Sciences, University of Ankara); Necdet VİDİNLİ (Assistant of International Law, Faculty of Law, University of Istanbul).

The Institute of International Relations has send to all participants together with a draft agenda, an article written by Prof. Meray and published (in Turkish) in the *Review of the Faculty of Political Sciences* («On Teaching of and Studies in International Law», *Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 1959, Vol XIV, Nr. 1, pp. 41-68), to serve as a basis for discussions. The Institute, in its draft agenda suggested the following program for the Symposium: For the first day, discussion on (1) the general approach in teaching international law, (2) the content of international law teaching - undergraduate and graduate programs, (3) the method of teaching - lecture and discussion methods, and teaching material; and for the second day, discussions on (4) other problems of teaching of and studies in international law (such as terminology, Turkish practice, case-book, etc...), and finally, (5) relations between international law and neighbouring disciplines. This draft agenda was adopted by the participants.

Professor Fehmi YAVUZ, Dean of the Faculty of Political Sciences, delivered a welcome speech. The participants elected Professor Savcı as chairman, and Professor Meray as reporter of the Symposium. The debates and the conclusions reached at during the Symposium may be summarized as follows:

1. *General approach in international law teaching:*

The great majority of the participants were of the opinion that international law should be treated as the positive law of international community. The majority formulated the view that international law is the systematic knowledge of juridical rules applied to interstate relations, rather than the theories of writers and publicists reflecting their wishes as to desired rules in this field. Thus, in presenting, to students, the positive nature of international law, priority should be given to the practice of the states, to cases, to decisions of international as well as national courts and tribunals, to resolutions of international organizations, etc... Some of the participants thought that, it might be also useful to show the positive character of international law from a theoretical angle.

A few participants, however, believed that the teaching of international law should not only be limited to an *exposé* of «what it is», but should also include, as far as possible, rules which «ought to be» in international law.

2. *The content of international law teaching (undergraduate program):*

All the participants, in general, agreed on what should be the subject matter, *i. e.* the content of the undergraduate teaching in international law. After an Introduction consisting of a rather rapid survey of the development of international community and legal rules governing it, the following subjects could be discussed: International Persons; Sources; Jurisdiction; International agents; International agreements; International organizations; Pacific settlement of international disputes; Measures short of war. The participants insisted that the presentation of these subjects should be left to the discretion of each professor who gives the course.

Another problem which was dealt with special attention by the participants was the place of the law of war and neutrality within undergraduate program. All the participants agreed that the division of international law in two, more or less equal parts such as «War» and «Peace» was outmoded. But it was necessary to make a distinction between the laws of war, on the one hand, and the laws concerning the prohibition of war and of the use of force in interstate relations. The participants thought that, even within the undergraduate program, international agreements such as the Briand - Kellogg Pact, the Charter of the United Nations, etc., and other efforts for the outlawry of war should not be excluded. As for the laws connected with the execution of war, the participants noted that some of these rules were already outmoded and had nothing but

a mere historical value, while some of them had still an actual vital value. Thus, in an undergraduate program, if time also allows, it would be appropriate and enough to deal, in a brief way, with The Hague conventions of 1907, and Geneva conventions of 1949. The participants recognized that, dealing in a more comprehensive way with the laws of war requires, before anything else, an increase in the number of the teaching hours allocated to international law in Turkish Faculties. Aware of the fact that such an increase was not to be expected at least for some time, the participants unanimously were reluctant to make any sacrifice of the other subjects of international law to permit the teacher to give an expanded course on the laws of war, in an undergraduate program.

Some participants pointed out that researches and studies on the revision of the laws of war to remedy the shortcomings and to fill the gaps in this field were highly necessary. The participants, while recognizing the importance of this vital problem and agreeing on the necessity of research and study in this respect, thought that undergraduate teaching program was not the right fitting to deal with these questions.

3. *Graduate program in international law :*

All the participants were unanimous on the distinction which should be made in connection with the objectives of undergraduate and graduate programs. The main objective of the undergraduate program consists in giving to students some notions and the principles of international law, while the graduate program aims at the specialization of the students in legal thinking on international relations and tends to develop their individual capacity through active research.

Some of the participants were of the opinion that graduate program should be based mostly on maximum individual work done by the students, and that the rôle of the teacher be limited to guiding and helping them in their studies and research. Other participants, however, draw the attention to the fact that by-laws and regulations of the Faculties make sharp distinction between what is called specialization courses (lectured by the professors) and seminars; both because of the provisions of the by-laws and the *per se* value of this method, specialization lectures must be kept in the graduate program.

The participants agreed that an extensive knowledge of international law should be required from the students of graduate program. Therefore, examinations should not be limited to questions directly relating to

specialization lectures and subject dealt with in the seminars, but should cover all the field of international law.

The Symposium favorably received the suggestion that among the subjects to be treated in graduate program, priority should be given to the subjects selected by the International Law Commission for codification and progressive development of international law. The sense of the Symposium was that, in the seminars, research should be made on one central subject, each student preparing a paper on one of the several aspects of this central problem, rather than asking each of them to work on an entirely different subject. The Symposium, therefore, recommended the maximum use of this system in the seminars. There was general consensus, on the other hand, on the necessity of dealing, as much as possible, with Turkish practice and Turkish problems in graduate seminar work.

4. *Methods of teaching in international law :*

The participants observed that teaching of international law was based on lecture method, a method common to general teaching of law in undergraduate program. But all agreed on the difficulties to overcome to use the discussion method in teaching international law. Some of these difficulties are the following ones : an established habit in favour of lecture method; high number of students enrolled in the classes; insufficiency of class-rooms to organize «small» classes; relative lack of teaching personel; insufficiency of teaching material, prepared in Turkish, to enable students to make preparation on the subjects to be discussed in the class; shortcomings in the foreign language knowledge of the students.

Some of the participants thought that, at least for some time, it would be impossible to overcome most of these difficulties; others believed that, in some Faculties, it appeared to be possible to divide classes into smaller ones, according to the number of the faculty members, and thus, to solve some of these problems.

5. *Teaching material in international law :*

The Symposium considered four different categories of teaching material : 1) Text-books, 2) monographies and articles, 3) official documents, and 4) cases.

In respect to text-books, the participants were of the opinion that a rather satisfactory situation has been reached at in the publication of

this kind basic works; recent publications contributed to a great deal to the increase of text-books on international law in Turkey. The increase in the amount of published monographies and articles was also an encouraging picture; the Symposium noted with satisfaction the fact that in most of these works, special attention was paid to actual problems and problems connected with Turkey. But it was felt generally that new efforts were required in the field of publication.

The participants agreed also on the necessity of collecting official texts and documents, as well as cases and decisions both of international and national courts and tribunals. It is still rather difficult for students to have at their reach a collection of Turkish treaties. Such a collection could be a very usefull material for teaching. The participants agreed on the urgent need of case-books and collections of fundamental international texts and documents; the books of Colliard, of Briggs or of others in this field could well serve as a source of inspiration for this kind of publication.

The Symposium also insisted on the need to collect and to classify Turkish treaties with detailed index. The participants recommended that Institutes both at the University of İstanbul and at the University of Ankara dealing with international law and relations, should jointly undertake such a task. Any achievement in this respect will greatly help students as well as teachers and scholars.

Finally, the participants had an interesting exchange of views on the necessity and the possibility of publishing a *yearbook* or a *quarterly Bulletin* of international law. Although this suggestion was fully supported by all the participants, it was understood that such a project could only be materialized through a close collaboration between three Faculties. It was recommended by the Symposium that the Institutes in İstanbul and in Ankara should continue to study the ways and means for a workable program of action in this field.

6. *Problems of terminology in international law :*

The participant were all unanimous to complain about the somehow unsettled situation of the turkish terminology in the field of international law. But there was sharp division of opinion in connection with the possible and desired solution of this problem. It was, however, generally accepted that the problems of the turkish language to-day affects to some extend the turkish terminology of international law.

Some of the participants were firmly convinced that time-factor will play a salutary rôle in the screening of the terms, and in the soluti-

on of this problem; meanwhile, writers and teachers should be left free in their predilection. Time will help to eliminate unnecessary terms and to build up a final and satisfactory terminology. Questions connected with terminology were not within the competence of international lawyers, but of the philologist.

Other participants were of an opposite opinion. They were maintaining that, the clarification and the solution of the problem of terminology in international law was primarily the task of international lawyers. It would be too much to expect from philologists to deal with such, a technical subject; even if they would undertake such a task, there might be room to doubt whether their findings would be acceptable by the international lawyers. The participants who supported this view, believed also that undertaking in the field of terminology should begin with an extensive collection of already existing terms used by writers and in official texts.

Following an exciting debate on these opposing views, it was finally decided that the Institute of International Relations (University of Ankara) should continue its terms collecting program; when enough material will be so collected, then it would be possible to have a meeting where participants could discuss on each term to be adopted as final. A list of terms to be proposed as final, should be also send to other interested circles, such as The Turkish Association for Law, the Turkish Association for Language, to all the interested faculty members, to the Ministry of Foreign Affairs and to the Committee of Foreign Affairs of the Grand National Assembly. Under the light of all these preparatory achievements, it would then be possible to decide on the publication of a *lexique* or dictionary of terminology of international law.

7. *Turkish practice and the teaching of and studies in international law:*

There was an unanimous agreement among the participants to the Symposium on the necessity of using material offered by the Turkish official practice, both in the teaching of and the studies in international law. The Symposium noted with satisfaction that the recent publications shows a definite trend in that direction.

8. *Relation between international law and neighbouring disciplines:*

There was not much time left to discuss at length on this relationship; the participants could, however, discuss some of the problems, especially connected with the relations between international law, on the one

hand, and some of the neighbouring disciplines, on the other hand, such as diplomatic (or political) history, private international law, and constitutional law.

The existing close relationship between international law and diplomatic (political) history has been pointed out by various speakers. Both disciplines deal with the same main subject, *i. e.*, international relations, but from different standpoints. Therefore, it is necessary not to mix up the methods appropriate to each of these two disciplines, and to avoid the risk of unnecessary duplication or abstraction. It was emphasized that, from the point of view of diplomatic history some of the subjects dealt with in international law (such as the treaties, the law of diplomacy and the international organizations) were particularly important. On the other hand, there was agreement among the participants on the necessity of a sound knowledge of diplomatic (or political) history for an understanding of international law. Students of international law will, thus, be better equipped to appreciate, within an historical perspective, the reality of international law and its binding force.

Another discipline which has a close relationship with international law is private international law. It was pointed out that this relationship was to such an extent that, in some countries, these two disciplines were treated under a joint heading. Participants who have asked the floor on this item were of the opinion that it would be misleading to speak of a difference of nature between international (public) law and private international law. The correct distinction between the scopes of these two disciplines could best be based on the quality of the juridical subjects engaged in relations regulated respectively by each of them. Thus, relations between private law subjects would be dealt with in private international law, while relations of which one of the parties, at least, is a State, would be dealt with in international (public) law. It might be, therefore, rightly argued that nationality, public and political rights of the aliens, conflicts of jurisdiction could be treated within international (public) law. But having in view the well established academic and teaching tradition in this respect in Turkey, the speakers thought that the above mentioned subjects could, without any harm, be kept in the framework of private international law.

The Chairman, under the pressure of time, could only mention the close relationship which exists between international law and constitutional law. Many of the problems of the constitutional law have an immediate influence on international law, and *vice versa*. In the teaching of international law and of constitutional law, two points, at least, sho-

uld be taken into consideration : 1) to avoid any duplication in teaching, a closer cooperation between international and constitutional lawyer is necessary; and 2) in the study of some special legal problems, a closer collaboration between international and constitutional lawyers seems both desirable and fruitful.